

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทย
ร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

A STUDY OF PARTICIPATION IN BUDDHIST ORIENTED SCHOOL OF RAKTHAI
ROMGLAO UPRATHAM SCHOOL IN PHITSANULOK PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

รัชชัย ตาลตา¹, นิคม นาคอ้าย²

Tachchai Talta¹, Nikom Nak - ai²

Corresponding Author E-mail: tachchai.t@psru.ac.th

Received: March 11, 2023; Revised: March 17, 2023; Accepted: April 13, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และ 2) เพื่อจำแนกระดับการมีส่วนร่วมตามผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 16 คน พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 6 รูป คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 161 คน จำนวนทั้งสิ้น 208 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 16 คน พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 6 รูป คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 89 คน ใช้การสุ่มแบบง่ายโดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน จำนวนทั้งสิ้น 136 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาพรวมและรายชั้นตอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้นตอน พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธชั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ชั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา และชั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่องเท่ากัน ส่วนลำดับสุดท้ายคือ ชั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการ 2) การจำแนกระดับการมีส่วนร่วมตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า พระภิกษุสงฆ์มีส่วนร่วมเป็นลำดับแรก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา ส่วนลำดับสุดท้ายคือ ผู้ปกครองนักเรียน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, โรงเรียนวิถีพุทธ, การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

¹นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

¹Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Pibulsongkram Rajabhat University

¹อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม,

²Advisor, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

Abstract

This research aimed to 1) study participation in Buddhist Oriented School and 2) classify the level of participation by people involved in the operation of Buddhist schools. It was quantitative research. The population was 10 school administrator and school committees, 16 teachers, 6 monks, 15 student council committees and 161 student parents, total 208 people. The sample was 10 school administrator and school committees, 16 teachers, 6 monks, 15 student council committees using a specific selection method and 89 student parents using a simple random sampling without replacement, total 136 people. They were selected by Krejcie and Morgan's. The instrument for collecting data was a questionnaire. The data were analyzed by mean and standard deviation. The research results were found as follows; 1) participation in Buddhist Oriented School in overview and step by step was at a high level. Considering step by step, it was found that participation in the implementation of Buddhist schools in the process of setting up conditions and components was the highest average values, followed by steps to develop students and personnel according to the Trisikkha system and continuous improvement and development balanced. The final part was Evaluation stage and publish the results. 2) Classification of participation levels by stakeholders, it was found that monks had the highest average, followed by School Director and School Board. The final part was student parents.

Keywords : Participation, Buddhist school, Buddhist school operation

บทนำ

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก วิทยาการเทคโนโลยีและการสื่อสารเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วตามยุคของโลกาภิวัตน์ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่มีบทบาทอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตและการสื่อสารในสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางทุนนิยมเสรี วัตถุนิยม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2560: 1 - 2) กล่าวว่า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสังคมมีภาพของการใช้ความรุนแรง ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคนไทยและสังคมไทยในหลายประการ ทำให้เด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ ค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างออกกันไป

การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ทักษะ ค่านิยมทางสังคม ของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ทำให้การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562: 1) มีการจัดองค์ประกอบด้านครูผู้สอน ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล องค์ประกอบทั้ง 4 ด้านจะสนับสนุนและเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเกิดสมรรถนะสำคัญสามารถใช้ได้ในชีวิตจริง ซึ่งตรงกับแผนการศึกษาแห่งชาติในยุทธศาสตร์ที่ 3 กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและทักษะคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และยุทธศาสตร์ที่ 5 กล่าวว่า การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายคนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: ญ) เป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาทางกาย จิตใจ และปัญญาอย่างบูรณาการ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้สถาบันศาสนา และชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในการทำงานที่ร่วมมือกันของทุกฝ่าย ตรงตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2562: 50 - 51) ในมาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข และมาตรา 8 (2) กล่าวว่า ให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ปัจจุบันสภาพปัญหาความเสื่อมทางจริยธรรมของสังคมไทยก่อให้เกิดปัญหามานานัปการ เช่น ปัญหาสุขภาพจิต ยาเสพติด สื่อลามกอนาจาร เกมออนไลน์ การทะเลาะวิวาท ก่อให้เกิดความเครียดสะสมอันนำมาซึ่งปัญหาครอบครัวที่เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล มีการปรับตัวไม่ทันหรือไม่เหมาะสมตามสถานการณ์ปัจจุบัน พระครูพิศาลจริยากร เลขชมโม (สังข์ขาว) และสุชน ประวดีดี (2562: 131) กล่าวว่าในปัจจุบันสถาบันครอบครัวมุ่งทำงานเลี้ยงชีพเป็นส่วนใหญ่ ขาดการส่งเสริมจริยธรรมด้วยความรัก ความผูกพัน การเคารพซึ่งกันและกัน และยังขาดการวิเคราะห์แยกแยะพฤติกรรมชั่ว หลงไหลในการเสพติดสิ่งของต่าง ๆ เป็นสถานการณ์ที่ทำลายสังคมไทยให้หันมาตระหนักถึงการจัดการแก้ปัญหาทางจริยธรรมของสังคมที่จะกำหนดอนาคตของประเทศชาติว่าจะให้ดำเนินต่อไปในทิศทางใด ทำให้เด็กและเยาวชนไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้โรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ ได้ดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ตามนโยบายสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ให้บรรลุตามเป้าหมายต้องอาศัยความร่วมมือในการบริหารสถานศึกษาระหว่างโรงเรียน วัด และชุมชนเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ยกระดับจิตใจ เพิ่มพูนสติปัญญา ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีค่านิยมที่ดีงาม ให้เป็นคนดี คนเก่งของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธให้เกิดประโยชน์สูงสุดและให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อจำแนกระดับการมีส่วนร่วมตามผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไป ที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียน ได้มีนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธไว้ต่าง ๆ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 7) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธไว้ว่า โรงเรียนระบบปกติทั่วไป ที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบ การพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น โดยผ่านกระบวนการทาง วัฒนธรรมแสวงหาปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2560: 1) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธไว้ว่า โรงเรียนในระบบ ปกติทุกระดับ ภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขามา บูรณาการ ประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมของสถานศึกษา โดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลัก ไตรสิกขา ผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา และมีเมตตา เพื่อมุ่งเน้นพัฒนา ผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดเน้นการ พัฒนาของประเทศ

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และเกษม แสงนนท์ (2562: 7) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธไว้ว่า โรงเรียนที่เน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขามาบูรณาการประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนา ผู้เรียนในภาพรวมของสถานศึกษา โดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญา และมีเมตตา เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาของประเทศ

จากการศึกษาความหมายโรงเรียนวิถีพุทธ พอสรุปได้ว่า โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนา มาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียน เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผูกอบรม ให้ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน และบูรณาการสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น ผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา และมีเมตตา มีชีวิตที่ดีเจริญงอกงามมีความสุขจริงแท้ และอยู่ร่วมสังคม อย่าง สร้างสรรค์เกื้อกูล และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิตและสามารถนำโลกไปในวิถีที่ถูกต้อง เพื่อมุ่งเน้นพัฒนา ผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาของประเทศ

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2548: 19 - 22) เป็นแนวคิดหลัก และศึกษาแนวคิดรอง สนับสนุน เช่น วีรบุรุษ สุทธิพันธ์ (2558: 114), พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และเกษม แสงนนท์ (2562: 12 - 14)

และทิพย์ ชันแก้ว (2564: 12 - 15) ซึ่งนักการศึกษาแต่ละท่านได้กล่าวถึงการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมี 6 ขั้นตอน เช่นเดียวกัน ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** เป็นขั้นตอนความพยายามที่จะเตรียมสิ่งที่จะทำให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปได้โดยสะดวก ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเตรียมการ เช่น การหาที่ปรึกษา แหล่งศึกษา และเอกสารข้อมูลต่าง ๆ การเตรียมบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น หรือวิสัยทัศน์ และแผนงานที่ชัดเจน

2. ขั้นตอนการจัดสภาพและองค์ประกอบ เป็นขั้นตอนการจัดปัจจัยต่าง ๆ ของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วยสภาพทั้งกายภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะนำสู่การเป็นปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาธิธรรม 4 ประการ คือ 1) การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีข้อมูล มีสื่อที่ดี (สัปปุริสสังเสวะ) 2) การใส่ใจศึกษาเล่าเรียน โดยมีฐานของหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี (สัทธัมมัสสวนะ) 3) การมีกระบวนการคิดที่ดี คิดถูกวิธี โดยมีสภาพและบรรยากาศที่ส่งเสริม (โยนิโสมนสิการ) 4) ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้เหมาะสม (อัมมานัมมปฏิบัติ)

3. ขั้นตอนการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา เป็นขั้นพัฒนาตามระบบไตรสิกขาที่เป็นลักษณะบูรณาการ ทั้งในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และกิจกรรมวิถีชีวิตต่าง ๆ ที่ส่งเสริม “การกิน อยู่ ดู ฟังให้เป็น” เป้าหมายการพัฒนาจัดให้มีความชัดเจนที่พัฒนาทั้งองค์รวมของชีวิต ที่จะนำสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ในที่สุด

4. ขั้นตอนสนับสนุนใกล้ชิด เป็นสิ่งที่จะช่วยให้การดำเนินทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วยท่าทีความเป็น
กัลยาณมิตร

5. **ขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง** เป็นขั้นตอนของระบบบริหารจัดการที่กำหนดเพื่อกำหนดเพื่อย้ำการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยนำข้อมูลในขั้นตอนต้น ๆ มาพิจารณาแล้วกำหนดปรับปรุงหรือพัฒนางานที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้องค์ธรรมที่สนับสนุนการปรับปรุงและพัฒนางานเป็นไปอย่างชัดเจนต่อเนื่อง คือ การมีอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และอภิญญาตรรกธรรม 6 (ความไม่สั่นโยนในกมลตรรกธรรม และความไม่ระย่อในการพากเพียร) เป็นต้น

6. ขึ้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการ เป็นขั้นตอนที่จะสะท้อนให้ทราบถึงผล การดำเนินงานในช่วงเวลา หนึ่ง ๆ อาจเป็น 1 ปี หรือ 3 ปี หรือเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เป็นต้น และในการประเมินจะเน้นข้อมูลที่เป็นเชิงประจักษ์ เชื่อถือได้ ให้ข้อมูลที่ชัดเจน ที่สามารถนำสู่การเผยแพร่ หรือรายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้น ๆ และนำเป็นข้อมูลในการ วางแผนดำเนินการอื่น ๆ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา พระภิกษุสงฆ์ คณะกรรมการสถานักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนในเขตบริการโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ จำนวนทั้งสิ้น 208 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน (ผู้อำนวยการจากสถานศึกษาอื่น มารักษาการผู้อำนวยการ 1 คน และครู รักษาการผู้อำนวยการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา 1 คน) ครู จำนวน 16 คน พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 6 รูป คณะกรรมการ สถานักเรียน จำนวน 15 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 161 คน (โรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์. 2565: 3 - 12)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา ครู พระภิกษุสงฆ์ คณะกรรมการสภานักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวนทั้งสิ้น 136 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และ

มอร์แกน (Kerjcie and Morgan อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด. 2560: 43) และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 16 คน พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 6 รูป คณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 89 คน ใช้การสุ่มแบบง่ายโดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน (simple random sampling without replacement)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา
2. ครู
3. คณะกรรมการสถานศึกษา
4. พระภิกษุสงฆ์
5. คณะกรรมการสถานักเรียน
6. ผู้ปกครองนักเรียน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 6 ขั้นตอน จำนวนทั้งหมด 31 ข้อ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธขั้นเตรียมการ จำนวน 7 ข้อ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ จำนวน 8 ข้อ
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา

จำนวน 4 ข้อ

4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด จำนวน 4 ข้อ
5. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง จำนวน 4 ข้อ
6. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธขั้นประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินการ จำนวน 4 ข้อ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา พระภิกษุสงฆ์ คณะกรรมการสถานักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย

2. ผู้วิจัยส่งและรับคืนแบบสอบถามทาง Google forms จำนวน 67 ฉบับ และส่งและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 69 ฉบับ รวมแบบสอบถามทั้งหมด 136 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาร้อยละ 100 โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน 2565

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำข้อมูลเข้าระบบในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

3.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

3.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ ในภาพรวม

ขั้นตอน	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	n = 136		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ขั้นเตรียมการ	4.39	.40	มาก	4
2	ขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ	4.45	.37	มาก	1
3	ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา	4.42	.40	มาก	2
4	ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด	4.40	.37	มาก	3
5	ขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง	4.42	.40	มาก	2
6	ขั้นประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินการ	4.38	.39	มาก	5
รวม		4.41	.33	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .33) เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = .37) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .40) และขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .40) ซึ่งอยู่ในระดับมากเท่ากัน ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .37) ขั้นเตรียมการ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .40) ส่วนลำดับสุดท้ายคือ ขั้นประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินการ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .39) และอยู่ในระดับมาก

ตาราง 2 แสดงจำแนกข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ ตามผู้ที่เกี่ยวข้องในภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	n = 16		n = 10		n = 6		n = 15		n = 89		n = 136	
	ครู		ผู้อำนวยการและคณะกรรมการสถานศึกษา		พระภิกษุสงฆ์		คณะกรรมการสถานักเรียน		ผู้ปกครองนักเรียน		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ขั้นเตรียมการ	4.48	.43	4.57	.18	4.60	.14	4.55	.36	4.31	.42	4.39	.40
ขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ	4.50	.33	4.53	.19	4.50	.11	4.51	.34	4.42	.41	4.45	.37

การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธ	n = 16		n = 10		n = 6		n = 15		n = 89		n = 136	
	ครู		ผู้อำนวยการ และ คณะกรรมการ สถานศึกษา		พระภิกษุ สงฆ์		คณะกรรมการ สถานักเรียน		ผู้ปกครอง นักเรียน		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ขั้นตอนการพัฒนา ผู้เรียนและบุคลากร ตามระบบไตรสิกขา	4.50	.34	4.53	.22	4.67	.13	4.38	.50	4.38	.42	4.42	.40
ขั้นตอนสนับสนุน ใกล้ชิด	4.43	.28	4.63	.27	4.54	.19	4.52	.29	4.34	.41	4.40	.37
ขั้นปรับปรุงและพัฒนา ต่อเนื่อง	4.52	.32	4.55	.16	4.71	.25	4.43	.40	4.36	.43	4.42	.40
ขั้นประเมินผล และ เผยแพร่ผลการ ดำเนินการ	4.41	.32	4.60	.18	4.46	.19	4.45	.40	4.33	.42	4.38	.39
รวม	4.48	.27	4.56	.16	4.57	.08	4.49	.29	4.36	.37	4.41	.33
ระดับ	มาก		มากที่สุด		มากที่สุด		มาก		มาก		มาก	
ลำดับ	4		2		1		3		5			

จากตาราง 2 พบว่า การจำแนกระดับการมีส่วนร่วมตามผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียน รักษ์ไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = .33) เมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมตามผู้ที่เกี่ยวข้อง เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ พระภิกษุสงฆ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นลำดับแรก ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = .08) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะกรรมการ สถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = .16) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด คณะกรรมการสถานักเรียน ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = .29) ซึ่งอยู่ใน ระดับมาก ครู ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = .27) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนลำดับสุดท้ายคือ ผู้ปกครองนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = .37) และอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักษ์ไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยนำผลการวิจัย มาอภิปรายผลได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักษ์ไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ในภาพรวมและรายขั้นตอนอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไป หาน้อยได้ดังนี้ ขั้นตอนการจัดสภาพและองค์ประกอบ ขั้นตอนการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง ขั้นตอนสนับสนุนใกล้ชิด ขั้นเตรียมการ และขั้นประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู พระภิกษุสงฆ์ คณะกรรมการสถานักเรียน

และผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในชั้นการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นชั้นที่มีการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียน ตามหลักไตรสิกขา เป็นการจูงใจนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการสนับสนุนคณะครูและผู้เกี่ยวข้องไปศึกษาดูงานโรงเรียนวิถีพุทธอื่น ๆ และนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สอดคล้องกับ ฉันทนา บุญพุ่ม (2558: 64 - 66) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยคือ ชั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ชั้นเตรียมการ ชั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ชั้นปรับปรุงพัฒนา ประเมินผลและเผยแพร่ และชั้นสนับสนุนและดูแล และสอดคล้องกับ ราตรี รัตนโสภา และคนอื่น ๆ (2560: 144) ได้ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า ชั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง และได้ให้แนวทางว่า การสนับสนุนส่งเสริมให้คณะครูและผู้เกี่ยวข้องไปศึกษาดูงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ประสบความสำเร็จ ควรมีการจัดประชุมวางแผนก่อนไปศึกษาดูงาน และภายหลังการศึกษาดูงานนำไปใช้จริงอย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ รัชณี ศรีทับทิม (2560: ง) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ด้านการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ด้านการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา ด้านการเตรียมการ ด้านการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด และด้านปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง และขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชั้นประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทางโรงเรียนประสบปัญหาในการดำเนินงานขั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการ เนื่องจากโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ตั้งอยู่ในพื้นที่บนภูเขา บ้านเรือนนักเรียนอยู่ห่างไกล นักเรียนบางส่วนเป็นนักเรียนที่ย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครอง พื้นที่บางส่วนขาดการติดต่อสื่อสาร การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธจึงขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และการดำเนินงานตามอัตลักษณ์บางตัวชีวิตของโรงเรียนวิถีพุทธยังดำเนินงานไม่เสร็จสิ้น สอดคล้องกับ พระมหาศุภวัฒน์ สุขดำ และคนอื่น ๆ (2562: 2041 - 2054) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า ผลการประเมินอัตลักษณ์ 29 ประการ สู่การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ คือ ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน ด้านกิจกรรมวันพระ และด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ พบว่า ด้านกายภาพไม่สามารถดำเนินการได้ตามการประเมินอัตลักษณ์ซึ่งมีสาเหตุมาจากโรงเรียนดังกล่าวได้ตั้งอยู่พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีนักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และปัญหาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดสงขลา พบว่า การนิเทศติดตามประเมินผลของสำนักงานเขตพื้นที่ยังพบปัญหาในเรื่องอัตลักษณ์บางตัวชีวิต มีการติดตามประเมินผล แต่ยังขาดการลงพื้นที่ไปเพื่อติดตาม ผู้อำนวยการหรือครูผู้รับผิดชอบโรงเรียนวิถีพุทธไม่ใส่ใจ ไม่เห็นความสำคัญในการรายงานการประเมิน จึงทำให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับจิรวดี ขุนทิพย์ (2562: 99) พบว่า การบริหารจัดการควรมีแผนพัฒนาด้านกายภาพ ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ควรบูรณาการหลักพุทธธรรมในระดับหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้ครูนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ต่อไป ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักพุทธธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลโดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนบุคลากรเข้ารับการพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนไปศึกษาเรียนรู้ ไปปฏิบัติธรรมที่วัดในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก และประเมินผลกิจกรรม ครูควรศึกษาหลักสูตรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ดำเนินการให้เป็นระบบ ควรสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน กำหนดเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปีการปฏิบัติแนววิถีพุทธต้องร่วมมือ บ้าน วัด โรงเรียน

ส่วนการจำแนกระดับการมีส่วนร่วมตามผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า กลุ่มผู้ปกครองมีส่วนร่วมต่ำสุด อาจเนื่องมาจากสภาพชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนส่วนมากมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีฐานะค่อนข้างยากจน บางพื้นที่ไม่สามารถติดต่อสื่อสารทางออนไลน์ได้ และโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์การทำกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ น้อย ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ค่อนข้างห่างเหิน ควรมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กันให้มากขึ้น สอดคล้องกับ นาวัน แกละสมุทร (2562: 569) พบว่า การบริการชุมชน มี 4 แนวทาง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทหน้าที่มากขึ้นเพื่อจะช่วยเหลือส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดีขึ้น โรงเรียนควรมีส่วนร่วมในชุมชนทุกวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับรู้ข่าวสารภายในโรงเรียนเพื่อให้ทราบข้อมูลและกิจกรรมต่าง ๆ และโรงเรียนควรเปิดให้ชุมชนเข้ามาใช้สถานที่ภายในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียนหรือสนามกีฬาเพื่อให้ชุมชนได้รู้จักโรงเรียนมากขึ้น และยังสอดคล้องกับ ชูชาติ พวงสมจิตร (2560: 1342) พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ทางตรง ประกอบด้วยวิธีการหลัก 2 ประการ ได้แก่ การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน และการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ทางอ้อม โดยการพัฒนาให้บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์อันดี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม เป็นที่ประทับใจแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นจุดเด่นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุบลรัตน์ ขึ้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะทางโรงเรียนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเน้นใช้สถานที่วัดรักไทยในการทำกิจกรรมจึงได้รับความร่วมมือจากพระภิกษุสงฆ์มากที่สุด ส่วนผู้ปกครองนักเรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะผู้ปกครองนักเรียนไม่มีเวลามาเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นได้ในวันทำการของโรงเรียน

1.2 หลักสูตรสถานศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ในทุก ๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องมีความสอดคล้องกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

1.3 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องประสานความร่วมมือและปรึกษาหารือในการกำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างถูกต้อง

1.4 ควรจัดกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนที่เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองพานักเรียนร่วมกิจกรรมวันพระ ณ วัดใกล้บ้านให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในยุควิถีชีวิตใหม่

2.2 ควรมีการศึกษาในประเด็นการจัดสภาพและองค์ประกอบของโรงเรียนวิถีพุทธมีส่วนในการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างยั่งยืนได้หรือไม่

2.3 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมกับภาคธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุบลรัตน์

แผนภาพมโนทัศน์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุบลรัตน์

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุบลรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาสรุปเป็นแผนภาพมโนทัศน์ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จิรวดี ชุตินวงศ์. (2562). **แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ฉันทนา บุญพุ่ม. (2558). **การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2**. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). **การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน**. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ), 10(2), 1342 - 1354.
- ทิพย์ ชันแก้ว. (2564). **การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ**. บุรีรัมย์: วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นาวัน แกละสมุทร. (2562). **การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 4(3), 569 - 580.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระครูพิศาลจริยากร เลขมโม (สังข์ขาว) และสุชน ประวดีดี. (2562). **จริยธรรม: ปัญหาพฤติกรรมและการจัดการในปัจจุบันของสังคมไทย**. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 5(2), 131 - 145.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และเกษม แสงนนท์. (2562). **คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ**. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาศุภวัฒน์ สุขดำ, นิรันดร์ จุลทรัพย์ และวันชัย ธรรมสังการ. (2562). สภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(4), 2040 - 2061.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57ก. น. 49 - 53.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2555). รายละเอียดแนวทางการศึกษาโครงการศึกษาและ พัฒนา อัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ ปีที่ 9 (29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชนี้ ศรีทับทิม. (2560). การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง). การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราตรี รัตนโสภา, สีน งามประโคน, ระวิง เรืองสงฆ์. (2560). การศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 4(2), 114 - 126.
- โรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์. (2565). รายงานประจำปีโรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ ประจำปีการศึกษา 2565. พิษณุโลก: โรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์.
- วีรณัฐ สุทธิพันธ์. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 5(2), 112 - 121.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2562). แนวทางการพัฒนา สมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.